

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Кафедра географії та природознавства

Проректор

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

С.В. Шарин
25. IX 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

О 20 Географія ґрунтів з основами ґрунтознавства

(шифр і назва навчальної дисципліни)

ОП «Географія»

спеціальність 106 «Географія»

10 «Природничі науки»

(галузь знань)

Факультет природничих наук

(назва факультету)

Робоча навчальна програма з дисципліни «Географія ґрунтів з основами ґрунтознавства» для студентів спеціальності: 106 Географія, галузь знань 10 Природничі науки. – «15» вересня 2020 р. – 13 с.

Розробники:

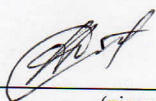
Волощук Мирослав Дмитрович, доктор сільськогосподарських наук, професор кафедри лісового та аграрного менеджменту

Белова Наталія Володимирівна, кандидат географічних наук, доцент кафедри географії та природознавства.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри географії та природознавства (протокол № 1 від «15» вересня 2020 р.).

Завідувач кафедри географії та природознавства

«15» вересня 2020 р.

_____ (підпис) (Атаманюк Я.Д.)

Схвалено науково-методичною радою Факультету природничих наук (протокол № 1 від «23» вересня 2020 р.).

Голова _____ (Атаманюк Я.Д.)

«23» вересня 2020 р.

© Белова Н.В., 2020 р.
© ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 10 Природничі науки (шифр і назва)	Нормативна дисципліна	
Модулів – 1	Спеціальність: <u>106 Географія</u> Освітня програма: <u>Географія</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	-
Індивідуальне науково-дослідне завдання: реферат-доповідь або презентація на актуальну тему з географії ґрунтів з основами ґрунтознавства (на вибір студента)		Семестр	
Загальна кількість годин – 180		3	-
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	12 год.	-
		Практичні, семінарські	
		18 год.	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		60 год.	-
		Індивідуальні завдання:	
		Вид контролю: 3 семестр – залік	

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи студентів становить:

- для денної форми навчання – 1 : 2

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

«Географія ґрунтів з основами ґрунтознавства» є навчальною дисципліною, яка передбачена нормативною частиною освітньої програми фахівців освітнього рівня «Бакалавр» спеціальності 106 Географія. Географія ґрунтів з основами ґрунтознавства одна з важливих розділів ґрунтознавства, яка вивчає основні чинники формування ґрунту, закономірності просторового поширення ґрунтів і є основою їх обліку і оцінки як природнього ресурсу. Знання законів географії ґрунтів, зональних і регіональних особливостей ґрунтового покриву потрібні для раціонального використання земельних ресурсів, відновлення родючості деградованих ґрунтів та їх охорони.

Метою викладання навчальної дисципліни «Географія ґрунтів з основами ґрунтознавства» є засвоєння студентами знань про ґрунти як природне тіло та складову частину географічної оболонки, умови їх формування, будову, властивості, структуру, закономірності та територіальне розповсюдження різних типів ґрунтів, засоби підвищення їх родючості, відтворення та охорону. Курс охоплює основні відомості про походження, розвиток, будову, склад, хімічні та фізичні властивості, охорону і раціональне використання ґрунтів, географічне поширення на Земній кулі.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є:

- отримання знань про ґрунтовий покрив як цілісне просторове утворення, взаємопов'язане із зовнішнім середовищем; про родючість ґрунтів і про принципи її регулювання агротехнічними та меліоративними заходами;
- виявлення впливу чинників ґрунтоутворення на формування ґрунтів;
- оцінювання складу і властивостей мінеральної та органічної частин ґрунту;
- характеристика основних типів ґрунтів і закономірностей їхнього географічного поширення; класифікація, систематика, основні методи діагностики ґрунтів;
- визначення фундаментальних питань екологічної ролі ґрунту в біосфері; раціонального використання та охорони ґрунтів.

У результаті вивчення цієї дисципліни студенти повинні

знати:

- елементарні ґрунтові процеси;

склад і властивості мінеральної та органічної частин ґрунту;

- фізичні, фізико-хімічні властивості ґрунтів;

режими ґрунтів (повітряний, газовий, тепловий, поживний);

- властивості основних типів ґрунтів і закономірності їхнього географічного поширення.

вміти:

- пояснити генезу ґрунтів;

- характеризувати морфологічні властивості ґрунту;

- за властивостями ґрунтів оцінити рівень їхньої родючості.

Компетентності:

– Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов у професійній діяльності з географії або у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження природних та суспільних об'єктів та процесів.

– Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

– Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

– Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

– Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства.

– Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних та програмних засобів у польових і лабораторних умовах.

– Самостійно досліджувати природні матеріали та статистичні дані (у відповідності до спеціалізації) в польових і лабораторних умовах, описувати, аналізувати, документувати і презентувати результати.

– Здатність ідентифікувати та класифікувати відомі і реєструвати нові об'єкти у географічній оболонці, їх властивості та притаманні ним процеси.

Результати навчання:

– Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук.

– Знати і розуміти основні види географічної діяльності, їх поділ.

– Пояснювати особливості організації географічного простору.

– Аналізувати географічний потенціал території Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в області географічних наук.

– Аналізувати склад і будову природних і соціосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Географічні закономірності поширення ґрунтів.

Тема 1. Вступ. Географія ґрунтів як наука, дослідження ґрунтового покриву та внесок вітчизняних учених у становлення географії ґрунтів. Фактори, що визначають зональні закономірності географії ґрунтів. Закони фаціальності, вертикальної та горизонтальної зональності., їх сучасне трактування та відображення в структурі ґрунтового покриву планети.

Поняття про ґрунт та його роль в природі і житті людини. Ґрунтознавство як наука: сутність, зміст і основні положення. Основні етапи формування і розвитку ґрунтознавства. Методи вивчення ґрунтів. Зв'язок ґрунтознавства з іншими науками. Його основні розділи і напрямки дослідження. Поняття про ґрунтотвірні фактори. Клімат як фактор ґрунтотворення. Роль живих організмів у формуванні ґрунтів. Основні ґрунтотвірні породи, закономірності їх поширення і вплив на формування типів ґрунту. Роль рельєфу у ґрунтотворенні. Локальні фактори ґрунтотворення: виробнича діяльність людини, ґрунтові води, вулканічний попел тощо. Функції ґрунтів. Рівні організації і будова ґрунту.

Тема 2. Характеристика ґрунтово-біокліматичних поясів, загальні закономірності поширення зональних, азональних та інтразональних ґрунтів.

Поняття і суть ґрунтоутворюючого процесу. Загальна схема і стадії ґрунтотворення. Спрямованість ґрунтотвірних процесів. Загальні та елементарні ґрунтотвірні процеси. Загальні ґрунтотвірні процеси як прояв взаємодії великого геологічного і малого біологічного кругообігів речовини. Елементарні ґрунтотвірні процеси (ЕГП) як специфічний прояв загальних процесів. Характерні риси (ознаки)

ЕГП. Основні групи елементарних ґрунтовірних процесів та їх характеристика. Профілеформуєча роль ЕГП, вплив на морфологію ґрунту. Поняття про тип ґрунтоутворення як головний напрямок розвитку ґрунтовірних процесів і його зв'язок з концепцією ЕГП.

Значення сонячної радіації в ґрунтоутворенні. Тепловий режим ґрунту. Теплові властивості: теплопоглинальна здатність, теплоємність, теплопровідність. Стан і форми води в ґрунті. Водні властивості ґрунту: водопроникність і вологоємність. Водний баланс. Коефіцієнт зволоження і типи водного режиму ґрунту: промивний, непромивний, випітний, застійний, іригаційний, мерзлотний тощо. Вплив атмосферних опадів на ґрунтоутворення. Зв'язок гідротермічних умов з ґрунтоутворенням. Склад ґрунтового повітря та його роль у ґрунтоутворенні. Повітряні властивості і повітряний режим ґрунту.

Змістовий модуль 2. Характеристика ґрунтового покриву материків. Географія ґрунтів України

Тема 3. Особливості поширення ґрунтів в межах Євразійського континенту. Ґрунтовий покрив Африки та його характеристика. Ґрунтовий покрив Північної Америки та його характеристика. Ґрунтовий покрив Південної Америки та Австралії та його характеристика.

Тема 4. Закономірності поширення ґрунтів в Україні. Ґрунтово-географічне районування України.

Агроґрунтове районування України. Головні принципи, агроґрунтові регіони. Структура ґрунтового покриву України. Характеристика основних типів ґрунтів України. Ґрунти Українського Полісся, Лісостепу, Степу і сухих степів. Ґрунти гірського Криму і Карпат. Азональні і інтразональні ґрунти на території України.

Тема 5. Характеристика основних типів, підтипів ґрунтів України та особливості їх поширення. Генетико-морфологічна будова і властивості бурих лісових ґрунтів Українських Карпат і Кримських гір. Ґрунти рівнини України та їх основні особливості.

Тема 6. Проблеми оцінки та оптимізації земельних ресурсів України.

Характеристика земельних ресурсів України та їх розподіл за категоріями, власниками землі і землекористувачами. Трансформація землекористування. Організація раціонального використання й охорони земель.

Передумови та сутність екологізації землекористування. Особливості екологізації земель сільськогосподарського призначення. Органічне землеробство як метод екологізації використання земель. Сучасні напрями екологізації землекористування. Екологізація землекористування в контексті євроінтеграційних процесів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин за видами занять					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
лекції		практичні	лабораторні	індивідуальні	Самостійна робота	
Змістовий модуль 1. Географічні закономірності поширення ґрунтів						
Тема 1. Вступ. Географія ґрунтів як наука, дослідження ґрунтового покриву та внесок вітчизняних учених у становлення географії ґрунтів. Фактори, що визначають зональні закономірності географії ґрунтів. Закони фаціальності, вертикальної та горизонтальної зональності., їх сучасне трактування та відображення в структурі ґрунтового покриву планети.	14	2	2	–	–	10
Тема 2. Характеристика ґрунтово-біокліматичних поясів, загальні закономірності поширення зональних, азональних та інтразональних ґрунтів.	15	2	3			10
Змістовий модуль 2. Характеристика ґрунтового покриву материків. Географія ґрунтів України						
Тема 3. Особливості поширення ґрунтів в межах Євразійського континенту. Ґрунтовий покрив Африки та його характеристика. Ґрунтовий покрив Північної Америки та його характеристика. Ґрунтовий покрив Південної Америки та Австралії та його характеристика.	15	2	3	–	–	10
Тема 4. Закономірності поширення ґрунтів в Україні. Ґрунтово-географічне районування України.	15	2	3	–	–	10
Тема 5. Характеристика основних типів, підтипів ґрунтів України та особливості їх поширення. Генетико-морфологічна будова і властивості бурих лісових ґрунтів Українських Карпат і Кримських гір. Ґрунти рівнини України та їх основні особливості.	15	2	3			10
Тема 6. Проблеми оцінки та оптимізації земельних ресурсів України. Характеристика земельних ресурсів України та їх розподіл за категоріями, власниками землі і землекористувачами. Трансформація землекористування. Організація раціонального використання й охорони земель.	16	2	4			10
Усього годин	90	12	18	–	–	60

5. Зміст лекційного матеріалу

№ з/п	Назва теми лекції	Зміст лекції
Змістовий модуль 1. Географічні закономірності поширення ґрунтів		
1.	Вступ. Географія ґрунтів як наука, дослідження ґрунтового покриву та внесок вітчизняних учених у становлення географії ґрунтів.	Фактори, що визначають зональні закономірності географії ґрунтів. Закони фаціальності, вертикальної та горизонтальної зональності., їх сучасне трактування та відображення в структурі ґрунтового покриву планети.
2.	Характеристика ґрунтово-біокліматичних поясів, загальні закономірності поширення зональних, азональних та інтразональних ґрунтів.	Значення сонячної радіації в ґрунтоутворенні. Тепловий режим ґрунту. Теплові властивості: теплопоглинальна здатність, теплоємність, теплопровідність. Стан і форми води в ґрунті. Водні властивості ґрунту: водопроникність і вологоємність. Водний баланс. Коефіцієнт зволоження і типи водного режиму ґрунту: промивний, непромивний, випітний, застійний, іригаційний, мерзлотний тощо. Вплив атмосферних опадів на ґрунтоутворення. Зв'язок гідротермічних умов з ґрунтоутворенням. Склад ґрунтового повітря та його роль у ґрунтоутворенні.
Змістовий модуль 2. Характеристика ґрунтового покриву материків. Географія ґрунтів України		
3.	Особливості поширення ґрунтів на материках.	Особливості поширення ґрунтів в межах Євразійського континенту. Ґрунтовий покрив Африки та його характеристика. Ґрунтовий покрив Північної Америки та його характеристика. Ґрунтовий покрив Південної Америки та Австралії та його характеристика.
4.	Закономірності поширення ґрунтів в Україні. Ґрунтово-географічне районування України.	Агроґрунтове районування України. Головні принципи, агроґрунтові регіони. Структура ґрунтового покриву України. Характеристика основних типів ґрунтів України. Ґрунти Українського Полісся, Лісостепу, Степу і сухих степів. Ґрунти гірського Криму і Карпат. Азональні і інтразональні ґрунти на території України.
5.	Характеристика основних типів, підтипів ґрунтів України та особливості їх поширення.	Генетико-морфологічна будова і властивості бурих лісових ґрунтів Українських Карпат і Кримських гір. Ґрунти рівнини України та їх основні особливості.
6.	Тема 6. Проблеми оцінки та оптимізації земельних ресурсів України.	Характеристика земельних ресурсів України та їх розподіл за категоріями, власниками землі і землекористувачами. Трансформація землекористування. Організація раціонального використання й охорони земель.
Усього годин		12

6. Теми практичних занять

№	Назва теми	Кількість
---	------------	-----------

п/п		ГОДИН
Змістовий модуль 1. Географічні закономірності поширення ґрунтів		
1.	Роль основних чинників ґрунтоутворення (клімат, рельєф, материнські породи) у поширенні ґрунтів.	2
2.	Прояви законів фаціальності, горизонтальної та вертикальної зональності у структурі ґрунтового покриву.	2
Змістовий модуль 2. Характеристика ґрунтового покриву материків. Географія ґрунтів України		
3.	Будова та характеристика умов ґрунтоутворення в межах основних біокліматичних поясів південної та північної півкулі.	2
4.	Фізико-хімічна характеристика та структура ґрунтового покриву Євразії.	2
5.	Фізико-географічна характеристика та структура ґрунтового покриву Північної та Південної Америки.	2
6.	Фізико-географічна характеристика та структура ґрунтового покриву Африки та Австралії. Характеристика та поширення основних ґрунтових асоціацій та генерацій.	2
7.	Агрогенетична характеристика ґрунтів України.	2
8.	Світові земельні ресурси, їх характеристика, розподіл та раціональне використання.	2
9.	Оцінка земельних ресурсів України. Контрольна робота.	2
Усього годин		18

7. Самостійна робота

Назва теми	Кількість годин
1. Вивчення історії дослідження ґрунтового покриву різних країн світу.	6
2. Вітчизняна та зарубіжна класифікація і номенклатура країн світу.	6
3. Рельєф як ключовий фактор ускладнення структури ґрунтового покриву.	6
4. Типи вертикальної зональності.	6
5. Принципи об'єднання ґрунтів в надтипологічні таксони.	6
6. Гумусний стан ґрунтів, типи гумусу.	6
7. Інтразональні та азонанальні ґрунти та їх поширення.	6
8. Основи крупномасштабного картографування ґрунтів.	6
9. Динаміка генезису та еволюція ґрунтів.	6
10. Деградація ґрунтів в світовому масштабі, види, поширення, вплив на властивості ґрунтів, шляхи їх збереження родючості.	6
Усього годин	60

8. Індивідуальні завдання

1. Поняття про ґрунт та його роль в природі і житті людини.

2. Основні положення ґрунтознавства, його основні розділи та зв'язок з іншими науками.
3. Глобальні функції ґрунту.
4. Значення ґрунту в житті людського суспільства.
5. Основні принципи і напрямки охорони ґрунтів.
6. Методи ґрунтознавства.
7. Поняття про ґрунтоутворні фактори, їх значення та взаємозв'язок.
8. Роль живих організмів як фактора ґрунтоутворення.
9. Роль ґрунтоутворних порід як фактора ґрунтоутворення.
10. Клімат, як фактор ґрунтоутворення.
11. Роль рельєфу як фактора ґрунтоутворення.
12. Локальні фактори ґрунтоутворення.
13. Ґрунтові води як фактор ґрунтоутворення.
14. Виробнича діяльність людини як ґрунтоутвірний фактор.
15. Ґрунтоутвірний процес і стадії ґрунтоутворення.
16. Стадійність ґрунтоутворення.
17. Поняття про ґрунтоутвірний процес (загальні, елементарні процеси).
18. Ґрунтоутвірні процеси: загальні, елементарні.
19. Елементарні ґрунтоутвірні процеси
20. Основні групи елементарних ґрунтоутвірних процесів
21. Поняття про тип ґрунтоутворення.
22. Агроґрунтове районування України.
23. Умови ґрунтоутворення та зональні типи ґрунтів України.
24. Характеристика ґрунтів підзолистого типу.
25. Характеристика бурих лісових ґрунтів широколистяних лісів.
26. Характеристика сірих лісових ґрунтів лісостепової зони.
27. Характеристика чорноземних ґрунтів лісостепу.
28. Характеристика чорноземних ґрунтів степової зони.
29. Характеристика каштанових ґрунтів зони сухих степів.
30. Характеристика болотних ґрунтів.
31. Характеристика ґрунтів річкових заплавл (алювіальних).
32. Характеристика засолених ґрунтів і солодей.
33. Характеристика засолених ґрунтів України.
34. Характеристика чорноземних ґрунтів України.
35. Характеристика ґрунтів лісостепової зони України.
36. Характеристика ґрунтів степової зони України.
37. Характеристика ґрунтів Українських Карпат.
38. Характеристика ґрунтів Українського Полісся.
39. Характеристика ґрунтового покриву Гірського Криму.
40. Характеристика ґрунтового покриву Карпат.
41. Характеристика ґрунтового покриву Лісостепу України.
42. Характеристика ґрунтового покриву Степу України.
43. Характеристика ґрунтового покриву сухих степів України.
44. Характеристика ґрунтового покриву Українського Полісся

9. Система поточного та підсумкового контролю результатів навчання

Розподіл балів, які отримують студенти

Залік (3 семестр)

Поточне тестування та контроль самостійної роботи			Сума
Тестове опитування за лекційним матеріалом	Оцінки за практичні роботи	Контроль самостійної роботи	
30	50	20	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C	задовільно	
60 – 69	D		
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Рекомендована література

1. Грунтознавство: Підручник / [Д. Г. Тихоненко, М. О. Горін, М. І. Лактіонов та ін.]; за ред. Д. Г. Тихоненка. К.: Вища освіта, 2005. – 703 с.
2. Назаренко І. І., Польчина С. М., Нікорич В. А. Грунтознавство: Підручник. Чернівці: Книги ХХІ, 2004. – 400 с.
3. Позняк С.П., Грунтознавство і географія ґрунтів: підручник. У двох частинах. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 270 с. – 286 с.
4. Позняк С. П., Красеха Є. Н. Чинники ґрунтоутворення. Львів: Видав. Центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. – 400 с.
5. Баранник А.В., Позняк С.П. Гірсько-лучно-буроземні ґрунти Свидовецького і Чорногірського масивів Українських Карпат: монографія. Кам'янецьПодільський : Друкарня Рута, 2019. – 136 с.
6. Войтків П.С., Позняк С.П. Буроземі пралісів Українських Карпат : монографія Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. Л., 2009. – 244 с.

7. Іванюк Г. С. Біопродуктивність ґрунтів : навчальний посібник. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І.Франка, 2009. – 349 с.
8. Іванюк Г. С. Класифікація і діагностика ґрунтів : навч. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 334 с
9. Карпачевский Л.О. Экологическое почвоведение. М.: ГЕОС, 2005. – 123 с.
10. Кирильчук А.А., Бонішко О.С. Хімія ґрунтів. Основи теорії і практикум: навч. пос. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2011. – 354 с.
11. Кіт М.Г. Морфологія ґрунтів. Основи теорії і практикум: Навчальний посібник. Львів: Вид. центр ЛНУ імені І. Франка, 2008. 232 с.
12. Лабораторно-аналітичні роботи з ґрунтознавства / Укладачі: В. Гаськевич, Г. Підвальна. Львів, Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 96 с.
13. Мазник Л.В., Позняк С. П. Генетико-географічні дослідження ґрунтів західних областей України: монографія. Львів: Видавн. центр ЛНУ, 2014. – 244 с.
14. Наконечний Ю.І., Позняк С.П. Ґрунти заплави ріки Західний Буг: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 220 с.
15. Охорона ґрунтів: Підручник / [Шукула М.К., Гнатенко О.Ф., Петренко Л.Р., Капшик М.В.] 2-ге вид., випр. К.: Т-во «Знання», КОО, 2004. 398 с.
16. Папіш І. Я, Позняк С. П., Іванюк Г. С., Ямелинець Т. С. Ґрунтово-географічне районування Українського Полісся // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Географія. Тернопіль: СМП «Тайп», 2016. №2 (випуск 41). С. 31 – 42.
17. Підвальна Г.С., Позняк С.П. Гумусовий стан автоморфних ґрунтів Пасмового Побужжя: Монографія. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2004. 192 с.
18. Позняк С. П., Красеха Є. Н., Кіт М. Г. Картографування ґрунтового покриву: Навчальний посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. 500 с.
19. Позняк С.П., Папіш І.Я, Іванюк Г.С., Ямелинець Т.С. Ґрунтово-географічне районування широколистяно-лісової ґрунтово-біокліматичної зони України // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Географія. Тернопіль: СМП «Тайп», 2019. № 1 (випуск 46). С. 26 – 39.